

Kunnskapsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 28. november 2012

Vår ref.: 2012/5342

Deres ref.: 12/3854

Saksbehandler: Anne Løken, 2245 3002

Utkast til forskrifter om rammeplaner for lærerutdanninger for trinn 8–13 – høring

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev av 31. august 2012 om ovennevnte.

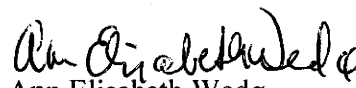
Ved Høgskolen i Oslo og Akershus har saken vært til uttalelse ved våre to lærerutdanningsfakulteter, Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier, som bl.a. gir faglærerutdanning, yrkesfaglærerutdanning, praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag og flere mastertilbud for lærere, og Fakultet for teknologi, kunst og design, som bl.a. gir faglærerutdanning i formgivning, kunst og håndverk og praktisk-pedagogisk utdanning i samme fag og i drama og teaterkommunikasjon samt masterutdanning.

Høgskolens uttalelse følger som vedlegg. Uttalelsen bygger på de to fakultetenes innspill og kommentarer og består av to hoveddeler, del I med generelle merknader og del II med merknader til de enkelte rammeplanforskriftene, som er satt opp i denne rekkefølgen:

1. Forskrift om rammeplan for 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag
2. Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13
3. Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13
4. Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13
5. Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8–13

Med hilsen

Kari Toverud Jensen
rektor

Ann Elisabeth Wedø
høgskoledirektør

Vedlegg Høringsuttalelse fra Høgskolen i Oslo og Akershus

Høringsuttalelse fra Høgskolen i Oslo og Akershus til utkast til forskrifter om rammeplaner for lærerutdanning trinn 8–13

I GENERELT

Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) finner at utkast til forskrifter om rammeplaner for lærerutdanning trinn 8–13 i det store og hele er godt gjennomarbeidet. Det er likevel elementer som det er naturlig å kommentere, og som vi mener bør endres. Dette gjelder både bestemmelser av mer prinsipiell, helhetlig karakter og detaljer.

Profesjonsfag

Høgskolen ser i utgangspunktet positivt på forslaget om å opprette et profesjonsfag bestående av fagdidaktikk, pedagogikk og praksisopplæring i tillegg til utdanningsspesifikke elementer. Profesjonsfaget har potensial til å fremstå som et samlende element på tvers av utdanninger. Dette forutsetter imidlertid at begrepet defineres, og at innholdet kommer tydelig fram i rammeplanene. Slik vi leser høringsutkastet, defineres profesjonsfag ulikt i de forskjellige utdanningene. Eksempler:

- «Institusjonene skal legge til rette for integrerte faglærerutdanninger med helhet og sammenheng mellom fag, fagdidaktikk, profesjonsfag og praksisopplæring.» (§ 1 i rammeplan for 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag)
- «Fagdidaktikk, med et omfang på 30 studiepoeng, skal være integrert både i de praktiske og estetiske fagene og profesjonsfaget. Profesjonsfag, fagdidaktikk, de praktiske og estetiske fagene og praksisopplæringen skal gå over alle tre årene i utdanningen. Profesjonsfaget skal ivareta sammenhengen mellom praktiske og estetiske fagområder, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring. I profesjonsfaget inngår også vitenskapsteori og metode.» (§ 3 i rammeplan for 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag)
- «... utdanning av høy faglig kvalitet og med helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring.» (§ 1 i rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8–13)
- «Profesjonsfaget skal bestå av minst 30 studiepoeng pedagogikk og minst 30 studiepoeng fagdidaktikk.» (§ 3 i rammeplan for 5-årig lektorutdanning trinn 8–13)

I noen av eksemplene nevnes fagdidaktikk separat fra profesjonsfaget, mens den i andre av eksemplene inngår i dette. Det er heller ikke logisk at fagdidaktikken nevnes eksplisitt når pedagogikken ikke gjør det. Profesjonsfaget bør i alle utdanningene bestå av følgende sidestilte elementer: pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring.

For at profesjonsfaget skal kunne fylle en rolle som integrerende element med særlig ansvar for å sikre progresjon i utdanningene, må det være gjennomgående i utdanningene. I den 5-årige lektorutdanningen må profesjonsfaget gå over minst tre av årene.

Læringsutbyttebeskrivelser

Læringsutbyttebeskrivelsene bør harmoniseres i større grad enn det som er tilfellet i høringsutkastene. De forskjellige utdanningene bør gi sammenfallende kompetanse på en rekke felt ved siden av den utdanningsspesifikke kompetansen de gir.

En sterkere harmonisering av læringsutbyttebeskrivelsene vil bidra til å skape en felles profesjonsidentitet og faglig plattform for alle som tar en utdanning som kvalifiserer for undervisningsstillinger

i skolen opp til trinn 13. Det er særlig viktig at det felles profesjonsfaglige utbyttet harmonerer i de forskjellige utdanningene. Følgende læringsutbytteformulering i rammeplan for 3-årige faglærer-utdanninger i praktiske og estetiske fag (§ 2 Kunnskap):

- *har kunnskap om lovgrunnlag, herunder skolens formål, verdigrunnlag, læreplaner og rettigheter og plikter for elevene og skolen*

er i alt vesentlig overlappende med følgende formulering i rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13 (§ 2 Kunnskap):

- *har bred forståelse for skolens mandat, opplæringens verdigrunnlag og opplæringsløpet*

Dette er ett av flere eksempler på en delkompetanse som er felles for alle utdanningene. Det burde ikke være nødvendig å bruke ulike begreper og ulikt konkretiseringsnivå her. Hvis den felles plattformen bestående av profesjonsfag og læreridentitet kommer klarere til uttrykk, vil den også bidra til å gjøre det lettere for skolene å ta imot nye lærere og føre dem inn i yrkesutøvelsen på en adekvat måte.

Digital kompetanse

Digital kompetanse har ikke fått den plass den bør ha i læringsutbyttebeskrivelsene. I dagens skole brukes digitale ressurser i stadig økende grad, og morgendagens lærere vil møte krav i sin yrkesutøvelse som går langt ut over det å beherske grunnleggende digitale verktøy. Det vil bli forventet at de kan vurdere ulike digitale ressurser utfra pedagogiske og didaktiske kriterier. Lærerne må derfor ha så solide kunnskaper og ferdigheter at de har kompetanse til å veilede elever i å gjøre kvalifiserte valg av ulike digitale verktøy. I tillegg må de ha innsikt i juridiske, etiske og holdningsmessige sider som opphavsrett, personvern, kildekritikk og digital dømmekraft.

Følgende læringsutbytteformulering bør komme inn under Generell kompetanse i alle rammeplanene:

Kandidaten

- *har solid digital kompetanse som grunnlag for pedagogisk og didaktisk vurdering og bruk av digitale ressurser i opplæringen*

Praksisopplæring

Det generelle bildet er at praksisopplæringen har fått større omfang i de nye rammeplanene. Det er etter vår oppfatning en utvikling i riktig retning, selv om det kan være faglig gode grunner til å nyansere mellom utdanningene på dette feltet. Behovet er kanskje ikke det samme på yrkesfaglærer-utdanningen, som vi kommer tilbake til, som på den 5-årige lektorutdanningen, der omfanget muligens kan økes ytterligere.

Det er også positivt at det stilles krav til progresjon og til sammenhengende praksisperioder. Det kan være en idé å definere praksisdager som «hele arbeidsdager på skolen» for å understreke at praksisopplæringen skal være et bredest mulig møte med den totale virksomheten på skolen.

Integrering av fagdidaktikk, praksisopplæring og fag

Det vil styrke utdanningene hvis fagdidaktikk og praksisopplæring i sterkere grad blir integrert med fagene. Særlig gjelder dette lektorutdanningen der det foreslåtte profesjonsfaget må fordeles over minst tre år slik at studentenes erfaring fra praksisopplæringen i større grad kan tas med inn i den fagspesifikke delen av utdanningen.

II MERKNADER TIL DE ENKELTE RAMMEPLANFORSKRIFTER

1. Forskrift om rammeplan for 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag

Opptakskrav

Høgskolen i Oslo og Akershus mener det bør stilles krav om karakter 3 eller bedre i fagene norsk og matematikk og minimum 35 skolepoeng fra videregående opplæring for opptak til alle utdanninger som kvalifiserer til undervisningsstillinger i skolen, herunder faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag.

Til § 1 Virkeområde og formål

'Profesjonsfag' i annet avsnitt kan forstås som ensbetydende med 'pedagogikk'. Det harmonerer ikke med intensjonen med faget og det innholdet faget har i de andre forskriftene, jf. også våre generelle kommentarer ovf. (pkt. I).

Avsnittet om mangfold og samisk kultur bør – i likhet med det som er foreslått for yrkesfaglærerutdanningen – inkludere dannelse og demokratiforståelse, jf. våre kommentarer til læringsutbyttebeskrivelsene.

Til § 2 Læringsutbytte

Læringsutbyttebeskrivelsene bør i størst mulig grad gi rom for alle faglærerutdanningene. Når utdanningen skal gi kompetanse for undervisning på alle trinn i skolen, dvs. trinn 1–13, må det gjenspeiles i læringsutbytteformuleringene. I utkastet har trinn 8–13 fått for stor plass.

Vi foreslår noen justeringer av læringsutbyttebeskrivelsene (de foreslåtte endringene er uthevet):

Kunnskap

Første strekpunkt i utkastet lyder

- *har betydelig faglig dybde i et eget fagområde og inngående fagdidaktiske kunnskaper i fagene som inngår i utdanningen, og kunnskap om utviklingen av skolen som organisasjon og fagene som skole-, kultur-, og forskningsfag*

Dette foreslås delt i to og endret til:

- *har grunnleggende pedagogiske kunnskaper, faglig dybde i eget fagområde og inngående fagdidaktiske kunnskaper i fagene som inngår i utdanningen*
- *har kunnskap om utviklingen av skolen som organisasjon og fagene som skole-, kultur- og forskningsfag*

Begrunnelsen er at det foreslåtte læringsutbyttet gjelder en pedagogisk utdanning, med lik vektning av fagdidaktikk og pedagogikk. Ved at pedagogikk nevnes eksplisitt fremheves pedagogikkens relevans og betydning på linje med fagdidaktikkens.

I nåværende femte strekpunkt bør «barne-» føyes til «kultur». Faglærerutdanningen omfatter hele grunnskolen, og barnekultur bør derfor også synliggjøres, slik at ordlyden blir:

- *har kunnskap om barn og unges oppvekstmiljø, barne- og ungdomskultur, livsløpsutvikling og identitetsarbeid*

I siste strekpunkt bør «vitenskapsteori og metode» føyes til, slik at ordlyden blir:

- *kjenner til vitenskapsteori og metode og nasjonalt og internasjonalt forsknings- og*

utviklingsarbeid med relevans for lærerprofesjonen og de praktiske og estetiske fagene, og kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet

I faglærerutdanningen skal studentene ikke bare kjenne til relevant FoU-arbeid, men også vitenskapelig teori og metode, som de bruker i eget FoU-arbeid i løpet av studiet.

Generell kompetanse

Vi foreslår to nye læringsutbyttebeskrivelser, jf. også det som er sagt tidligere:

- ***kan stimulere til demokratiforståelse, demokratisk deltakelse og evne til kritisk refleksjon***
- ***forstår samfunnsmessige og etiske perspektiver knyttet til miljø-, teknologi- og medieutviklingen og kan bidra til at barn og unge utvikler et reflektert forhold til digitale arenaer***

HiOA anser de to foreslåtte læringsutbyttebeskrivelsene som vesentlige for å understreke koplinger mellom rammeplan, læreplaner og det vi ser som vesentlige, samfunnsrelevante utfordringer i nåtid og nærmeste framtid. Det er viktig å styrke profesjonsproblematikk knyttet til barn og unges forståelse for demokrati, slik at de kan reflektere valg basert på etiske og demokratiske verdier. Studentene bør også ha et bevisst forhold til miljø- og mediespørsmål sett i lys av lokale, regionale og globale utfordringer.

Til § 3 Struktur og innhold for faglærerutdanning

Alle fagområder i utdanningen bør ha krav på seg om å ivareta sammenhengen mellom praktiske og estetiske fagområder, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring. Men profesjonsfaget har et *særlig* ansvar for å ivareta dette. Dette bør komme klarere frem i teksten.

I utkastet § 3 annet avsnitt står det bl.a.: «... Profesjonsfag, fagdidaktikk, de praktiske og estetiske fagene og praksisopplæringen skal gå over alle 3 årene i utdanningen.» Det bør gis rom for at delkomponenter i profesjonsfaget kan avsluttes etter 2. studieår. HiOA har gode erfaringer med avsluttende eksamen i pedagogikk etter 2. studieår, mens fagdidaktikken løper gjennom hele den 3-årige utdanningen. Fagtrengselen er stor i faglærerutdanningen, og det er viktig å gi rom for fordypning i 3. studieår.

Praksisopplæring

Det foreslås at institusjonene skal legge til rette for at studentene kan ta deler av faglærerutdanningen i utlandet videre at institusjonene skal fastsette vilkår for at studentene kan få godkjent oppholdet som del av fagstudiet og av praksisopplæringen.

Høgskolen vil understreke viktigheten av studentutveksling og muligheter for å ta deler av et universitets-/høgskolestudium i utlandet. Det er imidlertid store utfordringer, både faglige, metodiske og ikke minst økonomiske, forbundet med å få til veiledet praksisopplæring i utlandet, bl.a. fordi sertifisering av studentene i forhold til det norske læreplanverket er kontinuerlige, lærende prosesser, som også forutsetter tilførsel av ressurser.

2. Forskrift om rammeplan til yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13

Generelt

Høgskolen i Oslo og Akershus finner at utkastet til rammeplanforskrift for yrkesfaglærerutdanningen er for skolerettet, og at fagopplæring må vies større plass i den endelige forskriften.

Til § 1 Virkeområde og formål

I tredje avsnitt første setning ønsker vi at *virksomheten/bedriften* kommer inn som læringsarena på lik linje med skole, slik at setningen lyder (våre foreslåtte endringer og tillegg er uthevet):

Utdanningen skal sikre at kandidatene kan videreutvikle skolen og virksomheten som en institusjon arena for læring og dannelse i et demokratisk samfunn.

Påfølgende setning *Utdanningen skal ivareta perspektiver knyttet til likestilling og det flerkulturelle samfunn, og skape forståelse for den inkluderende skole, uavhengig av forutsetninger, sosial, kulturell og språklig bakgrunn* framstår som noe diffus. Vi mener formålelementet blir klarere hvis setningen innledes slik: *Utdanningen skal belyse ulike perspektiver knyttet til (...).*

Til § 2 Læringsutbytte

Forslaget til læringsutbyttebeskrivelser for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13 er identisk med forslaget til læringsutbyttebeskrivelser for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13. Det er viktig, som vi har påpekt tidligere, at de forskjellige forskriftene har en bred, felles profesjonsrettet plattform. Men i dette tilfellet er for få læringsutbyttebeskrivelser knyttet til yrkesfagene. Forslaget kan leses som at det kun eksisterer læringsutbyttebeskrivelser for profesjonsfaget på 60 studiepoeng og ikke for yrkesfaget på 120 studiepoeng. Det må derfor innarbeides flere læringsutbytteformuleringer knyttet til *yrkesfag*.

Kunnskap

Vi foreslår et nytt punkt i kategorien Kunnskap med følgende ordlyd:

- *har solid bredde- og dybdekunnskap om de yrker som er aktuelle i de utdanningsprogram som kandidaten er kvalifisert til å undervise i*

Ferdigheter

I kategorien *Ferdigheter* savner vi et punkt om klasseledelse, relasjonskompetanse og læringsuttrykk og foreslår følgende nye strekpunkt:

- *kan legge til rette for et læringsmiljø med stor vekt på læring og tydelig klasseledelse*

Under femte strekpunkt foreslår vi en tilføyelse slik at punktet lyder:

- *kan beherske behersker relevante arbeidsprosesser, faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer, og kan reflektere over egen yrkesutøvelse og justere denne under veiledning*

Begrunnelsen er at den opprinnelige formuleringen kan forstås som relatert kun til de tekniske og håndverkspregede yrkene. Med våre foreslåtte justeringer vil læringsutbyttebeskrivelsen inkludere andre fag, f.eks. helse- og oppvekstfagene.

Generell kompetanse

Under *Generell kompetanse* ønsker vi å endre fjerde strekpunkt slik at den yrkesfaglige kompetansen kommer bedre fram:

- *har innsikt i fellestrekk og ulikheter mellom de ulike yrkene innenfor eget programområde og kan utveksle synspunkter og erfaringer med andre med bakgrunn innenfor fagområdet og gjennom dette bidra til utvikling av god praksis*

Til § 3 Struktur og innhold i yrkesfaglærerutdanningen

I andre avsnitt blir det redegjort for innholdet i utdanningen. Betegnelsen *yrkesfag* kan være uheldig i denne konteksten siden den i stor grad blir forbundet med videregående opplæring. Det bør derfor brukes enten ett eller flere andre begreper på dette i høyere utdanning.

HiOA foreslår at *yrkesfag* deles i de to delene faget faktisk består av:

- Yrkesfaglig bredde på ca. 60 studiepoeng
- Yrkesfaglig dybde på ca. 60 studiepoeng

Avsnittet om organisering i emnegrupper er for detaljert og bør tas ut av forskriften.

En bacheloroppgave i 3. studieår er positivt, men det er vanskelig å forstå hvorfor forskriften skal legge så spesifiserte faglige rammer for arbeidet med oppgaven.

Praksis

Høgskolen tolker første avsnitt under *Praksis* til å gjelde både yrkespraksis og pedagogisk praksis. Dersom deler av yrkespraksisen brukes i tilknytning til yrkesfaglig bredde, oppstår det spørsmål om hvordan kravet om progresjon kan ivaretas når studentene har praksisopplæring i ulike yrker.

I siste avsnitt heter det: «Yrkespedagogisk praksis skal i hovedsak gjennomføres i videregående skole ...» Her ønsker vi at teksten skrives om slik at opplæring i bedrift også inkluderes som en egnet læringsarena for pedagogisk praksis.

HiOA stiller seg positiv til at det foreslås å stille krav om at minst ti dager med yrkespedagogisk praksisopplæring skal gjennomføres på ungdomstrinnet (8.–10. trinn). Men om det av den grunn skal være behov for å utvide den totale rammen fra dagens 12 uker (= 60 dager) til 70 dager, kan diskuteres. Utdanningsprogrammene i videregående opplæring er svært ulike når det gjelder antall fag/yrker som er knyttet til hvert enkelt program. Vi kunne derfor se for oss at punktet med veiledet yrkespraksis skal tilpasses de forskjellige fagområdene, og at det blir forskriftsfestet at det skal være fra 40 til 60 dagers yrkespraksis vurdert ut fra antall fagområder/yrker i utdanningsprogrammet i videregående opplæring.

Til § 5 Fritaksbestemmelser

I første avsnitt bør teksten endres slik at dokumentasjon av realkompetanse som grunnlag for fritak for deler av yrkesfaglærerutdanningen kommer inn helt i begynnelsen av bestemmelsen. Vi foreslår følgende ordlyd i § 5, der vi også anbefaler «innpassing» i stedet for «innpass» i siste setning:

Dokumentasjon av realkompetanse, eksamen eller prøve som ikke er opparbeidet/avlagt som en del av yrkesfaglærerutdanningen, kan gi grunnlag for fritak, jf. § 3-5 i lov om universiteter og høyskoler.

Fritak/innpassing skal føres på vitnemålet, og dokumentasjon av realkompetanse må følge vitnemålet.

Dette vil synliggjøre bedre at dokumentert realkompetanse kan gi grunnlag for fritak på lik linje med formalkompetanse.

3. Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13

Generelt

Høgskolen i Oslo og Akershus vil påpeke at denne utdanningen ikke inkluderer dem som ønsker å gå inn i undervisningsstillinger på fagskoler. Det er svært uheldig at denne gruppen blir stående uten relevante utdanningstilbud. Problemet kan løses ved at fagskolen innarbeides i forskriften der det er aktuelt, og ved at det åpnes for å ta deler av praksisopplæringen i en fagskole, jf. våre kommentarer i det følgende.

Til § 1 Virkeområde og formål

Under henvisning til våre kommentarer ovenfor og til den tilsvarende paragrafen i utkast til forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13, foreslår vi følgende justerte tekst i de tre første avsnittene:

Forskriftens virkeområde er praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13 og for fagskolen.

Forskriftens formål er å legge til rette for at utdanningsinstitusjonene tilbyr en praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13 som er profesjonsrettet og forsknings- og erfaringsbasert og av høy faglig kvalitet, og som er integrert og gir helhet og sammenheng mellom profesjonsfaget og praksis. Utdanningen skal forholde seg til opplæringsloven, fagskoleloven med tilhørende forskrifter, gjeldende læreplanverk for grunnskolen og gjeldende læreplaner for fagskolene.

Utdanningen skal sikre at kandidatene kan videreutvikle skolen/bedriften som en arena for læring og dannelse i et demokratisk samfunn. Utdanningen skal ivareta perspektiver knyttet til likestilling og det flerkulturelle samfunn og skape forståelse for den inkluderende skole, uavhengig av forutsetninger, sosial, kulturell og språklig bakgrunn.

Til § 2 Læringsutbytte

Vi går ut fra at det i første avsnitt er en trykkfeil ved at det står «Kandidaten skal etter fullført yrkesfaglærerutdanning ha følgende samlede læringsutbytte, ...», og at her menes «etter fullført praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag ...» (og ikke yrkesfaglærerutdanning).

Vi savner større oppmerksomhet rettet mot lærerens rolle som tilrettelegger for læringsprosesser. Med tanke på frafallsproblematikken i videregående opplæring er det viktig at læreren, i tillegg til å inneha god fagkompetanse, også kan tilrettelegge for gode læringsprosesser.

Læringsutbyttebeskrivelsene viser tydelig at søkelyset er rettet mot ungdom. Men ungdomstrinnet og videregående opplæring er også viktige læringsarenaer for grupper av voksne. Perspektivet med livslang læring bør derfor komme sterkere til syne i denne paragrafen.

Generell kompetanse

Formuleringen i første strekpunkt i kategorien *Generell kompetanse* i høringsutkastet er etter vår oppfatning for kompleks. Vi foreslår følgende ordlyd:

- *kan tilrettelegge for gode læringsprosesser av sentralt fagstoff og gjennom faglig innsikt, engasjement og formidlingsevne motivere for elevenes/lærlingenes læring, yrkes stolthet og yrkesidentitet*

Læringsutbyttebeskrivelsene bør fortrinnsvis uttrykkes gjennom verb i aktiv form.

Til § 3 Struktur og innhold i praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag
Her må fagskolen inkluderes, jf. våre kommentarer ovenfor.

Praksisopplæringen

Vi gjør oppmerksom på at utkastet til rammeplanforskrift og de nasjonale retningslinjene opererer med ulikt omfang/antall dager på praksisopplæringen. I forskriftsutkastet står det at praksis skal være 60 dager, hvorav minst ti dager skal gjennomføres på ungdomstrinnet, mens det i de nasjonale retningslinjene står at pedagogisk praksis er 70 dager.

Vi noterer som positivt at praksisopplæring i hovedsak skal gjennomføres i programfag på de ulike trinnene i videregående skole. Men det er også viktig å få med at deler av praksisopplæringen kan foregå på fagskole.

Til § 4 Nasjonale retningslinjer, kjennetegn og programplan

Når forskriften fastsettes, må *Nasjonale retningslinjer for praktisk-pedagogisk utdanning for profesjonsutdanning trinn 8-13* harmoniseres med forskriften.

Til § 5 Opptak

Vi ser det som positivt og støtter at praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag skal forbeholdes de som har 3-årig profesjonsrettet bachelorutdanning, og at fag-/svennebrev kun kvalifiserer for opptak til den 3-årige yrkesfaglærerutdanningen.

Til § 6 Fritaksbestemmelser

I tråd med vanlig begrepsbruk i uh-sektoren anbefaler vi «innpassing» i stedet for «innpass» i siste setning:

Fritak/innpassing skal føres på vitnemålet, og dokumentasjon av realkompetanse må følge vitnemålet.

Til § 7 Ikrafttredelse og overgangsregler

Bestemmelsen om opptak som gjelder i overgangsperioden ser ut til å henvise til feil paragraf i opplæringsloven. Etter det vi forstår, er riktig henvisning § 14-3 b).

4. Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8-13

Generelt

Høgskolen i Oslo og Akershus ser det som positivt at vi nå får en egen rammeplan for lektorutdanning. Imidlertid angir ikke utkastet til rammeplanforskrift tilstrekkelige krav som sikrer en integrert utdanning. HiOA foreslår derfor en tilføyelse i forskriften om at profesjonsfaget fordeles på minst tre år. På den måten sikrer vi bedre at erfaringene fra praksisopplæringen tas inn i fagene, og vi sikrer en tematisk koordinering mellom profesjonsfaget og praksisopplæringen. HiOA støtter at praksis må legges over fire av fem år.

Til § 2 Læringsutbytte

Kunnskap

I fjerde strekpunkt i kategorien *Kunnskap* står det:

- *har inngående kunnskap om relevant forskningslitteratur og gjeldende lov- og planverk (...)*

At kandidaten skal ha inngående kunnskap om «gjeldende lov- og planverk», bør tydeliggjøres ved at det flyttes opp til tredje strekpunkt, som omhandler skolens mandat m.m.

En del læringsutbytteformuleringer fra andre forskriftsutkast kan være aktuelle også for denne rammeplanforskriften, f.eks.:

- *har kunnskap om opplæringen i et historisk og kulturelt perspektiv*
- *har kunnskap om skolen som organisasjon*
- *har avansert kunnskap om ungdomskultur og ungdoms utvikling og læring i ulike sosiale og kulturelle kontekster*

Til § 3 Struktur og innhold

Åpner man for at læresteder som integrerer fagdidaktikk i fag I eller II, kan ta studiepoeng fra profesjonsfaget, kan det føre til at man sitter igjen med et profesjonsfag som er redusert til 30 studiepoeng pedagogikk som ikke lenger er tilstrekkelig integrert i resten av studiet. Det er neppe behov for å omdefinere fagdidaktikken for at den skal integreres i fagene, og det er viktig at fagdidaktikken markeres tydelig i lærestedets programplaner for å sikre at faget ikke utvannes over tid. Setningen «For institusjoner som integrerer fagdidaktikk i fag I eller fag II, må antallet studiepoeng i fagene økes tilsvarende» bør tas ut. Den kan leses som at det ikke er en forutsetning at fagene integreres med fagdidaktikken, noe som strider imot kravet om at utdanningen skal organiseres på en måte som sikrer sammenheng mellom de forskjellige elementene i den.

Det bør fremgå tydeligere av forskriften hva en «profesjonsrelevant masteroppgave» er, for å hindre at det oppstår ulike varianter å gjennomføre masterdelen av utdanningen på. Masteroppgaven må være profesjonsrelevant med både faglige og profesjonsfaglige perspektiver.

5. Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8–13

Generelt

Slik utkastet til rammeplanforskrift for praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) for trinn 8–13 er utformet, synes den først og fremst å omhandle PPU rettet mot allmenne fag/studieretningsfag. Spesielle forhold som knytter seg mot PPU for de praktisk-estetiske fagene er i liten grad berørt, hvilket også gjelder de nasjonale retningslinjene.

Høgskolen i Oslo og Akershus anbefaler at den foreslåtte rammeplanen for praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8–13 deles, og at det utarbeides en egen plan for PPU for praktisk-estetiske fag, med følgende begrunnelse:

- utdanningen må dekke trinn 5–13, da nåværende PPU (og særlig innen praktisk-estetiske fag) har et større nedslagsfelt i grunnskolens trinn 5–10 trinn og videregående skole enn trinn 8–13. Her arbeides det også mot kulturskoler, teaterskoler o.l. som har en yngre elevgruppe enn 13 år og oppover
- flere praktisk-estetiske fag er ikke rene skolefag, men også skolerelevante fag som brukes som læringsmetoder nedover i trinnene i grunnskolen og ute i andre institusjoner enn grunn- og videregående skole og i det frivillige organisasjonslivet
- HiOA tilbyr i dag praktisk-pedagogisk utdanning i drama og teaterkommunikasjon og i formgivning, kunst og håndverk. Vår erfaring er at studenter som tar PPU innen de praktisk-estetiske fagene gjør dette for å få seg en deltidsstilling/kombinasjonsstilling, slik at de fortsatt kan utvikle og drive sin egen profesjon innen det praktisk-estetiske faget. Dette mener vi er en stor berikelse for de elevene som får slike lærere, også på lavere trinn enn trinn 8

Dersom høgskolens forslag om en deling av rammeplanforskriften for PPU tas til følge, slik at det blir to separate forskrifter som retter seg mot forskjellige fag, må dette komme til syne i betegnelsene på forskriftene. Uansett bør betegnelsen på den foreslåtte rammeplanen for PPU for trinn 8–13 tilkjenne tydeligere at dette er en annen praktisk-pedagogisk utdanning enn PPU for yrkesfag for samme trinn, slik at det ikke blir sammenblanding.

Til § 1 Virkeområde og formål

Profesjonsfaget nevnes i formålet for utdanningen, og kun der. Det blir dermed litt uklart hva profesjonsfaget er ment å stå for i utdanningen.

Tre av de andre forskriftsutkastene inneholder et avsnitt om at utdanningen kvalifiserer for arbeid med dannelse i demokratiske og flerkulturelle samfunn, motivering for læring m.m. Dette bør også være et element i den praktisk-pedagogiske utdanningen. Her viser vi til formuleringen i utkast til rammeplanforskrift for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13, som bør tas inn i PPU-forskriften.

Til § 2 Læringsutbytte

Som tidligere påpekt er det en del forskjeller mellom rammeplanforskriftene for de ulike utdanningene for trinn 8–13 på områder der det er naturlig at kandidatene vil utvikle mye av den samme kompetansen. Bl.a. ser vi forskjeller mellom lektorutdanningen og praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8–13. Det er viktig å fremheve den profesjonskompetansen som lærere på alle trinn har. De aktuelle forskriftene bør derfor gjennomgås med tanke på samkjøring og harmonisering.

Kunnskap

Begrepsbruken bør være i overensstemmelse med det som brukes i *Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring*. Uttrykk som «solid» forståelse og kunnskap bør erstattes med «inngående» eller «avansert» kunnskap.

Vi har noen forslag til suppleringer av læringsutbyttebeskrivelsene:

- *kan se opplæringen i et historisk og kulturelt perspektiv*
- *har kunnskap om skolen som organisasjon*
- *har kunnskap om relevant forskningslitteratur og kan benytte den på områder som er relevante for profesjonsutøvelsen*
- *har inngående kunnskap om vitenskapelige problemstillinger, forskningsteorier og -metoder i faglige, pedagogiske og fagdidaktiske spørsmål*

Ferdigheter

Den første og andre læringsutbyttebeskrivelsen i kategorien *Ferdigheter* bør samles i én beskrivelse, tilsvarende den fjerde læringsutbyttebeskrivelsen i utkast til rammeplan for lektorutdanningen (kategorien *Ferdigheter*). Det er vanskelig å se at den oppnådde kompetansen på disse områdene skal være nevneverdig ulik på de to utdanningene.

I utkastet til rammeplanforskrift for lektorutdanningen skal studentene kunne «orientere seg i faglitteratur, analysere og forholde seg kritisk til informasjonskilder og eksisterende teorier innenfor fagområdene». Det bør også gjelde for den praktisk-pedagogiske utdanningen.

Generell kompetanse

Etter fullført lektorutdanning «kan [kandidaten] bidra til innovasjonsprosesser og nytenkning og gjennomføre profesjonsrettet faglig utviklingsarbeid». Tilsvarende bør gjelde for den praktisk-pedagogiske utdanningen.

Til § 3 Struktur og innhold

Praksisopplæringen

Som tidligere nevnt kan *arbeidsdager i skolen* være hensiktsmessig å bruke som enhet for omfanget av praksisopplæringen.

Praksisopplæringen i PPU i de estetiske fagene ved HiOA foregår også andre steder enn i ungdomsskolen og videregående opplæring. Vi kan ha praksis i folkehøgskoler, kulturskoler, teaterskoler, institusjoner med faglig voksenopplæring, opplæringscentre for minoritets-/flerspråklige, operainstitusjoner, ballettskoler og ballettscener mv. På grunn av fagenes egenart og studentenes fagbakgrunn er det ikke mulig bare å tilby praksisopplæring i ungdomsskolen og videregående opplæring.

Intensjonen med egne praksisskoler er god, men passer ikke helt for de praktisk-estetiske fagene, fordi vi må ut på andre praksisarenaer og legge til rette for flere individuelle praksisplasser ut fra studentenes fagbakgrunn. Med tanke på *det foreslåtte andre skolerelevante faget* ligger det også store utfordringer i det å skulle ha egne praksisskoler. Her vil vi kunne få like mange fag som skal dekkes, som det er studenter.

HiOA ser det som lite hensiktsmessig å opprette praksisskoleavtaler med skoler der vi plasserer én og én student, da praksisskoleavtaler som dekker mange fag og gir praksisskolen hovedansvaret, vanskelig vil la seg gjennomføre for våre PPU-utdanninger i drama og teaterkommunikasjon og i formgiving, kunst og håndverk. Det gjelder både for faglig og fagdidaktisk innhold.

Praksis skal utgjøre minst 60 dager i løpet av ett studieår, og skal fordeles på to skolerelevante fag, i ungdomsskolen og videregående opplæring, og for HiOAs del også i andre typer utdanningsinstitusjoner. Høgskolen ser betydelige faglige, økonomiske og organisatoriske utfordringer med dette, og vi viser her til det utvalget sier om at utdanningsinstitusjonene må gis bedre økonomiske rammer for å kunne drive en slik praksisopplæring.

Til § 6 Opptak

Å stille høye minstekrav for opptak til den praktisk-pedagogiske utdanningen kan være et godt tiltak for å sikre kvalitet, men dette begrenser også rekrutteringsgrunnlaget, især på kort sikt. Det er derfor viktig å balansere disse to hensynene mot hverandre.

I rammeplanforskriften foreslås det at opptaksgrunnlaget skal være mastergrad som inneholder to relevante fag som gir kompetanse til å undervise på trinn 8–13. Ett av fagene må være på masternivå. Opptak forutsetter gjennomsnittskarakteren C eller bedre i disse fagene.

For de PPU-tilbudene HiOA gir i dag, nemlig praktisk-pedagogisk utdanning med fagdidaktikk i drama og teaterkommunikasjon og praktisk-pedagogisk utdanning med fagdidaktikk i formgivning, kunst og håndverk, innebærer forslaget krav om mastergrad for opptak. Høgskolen frykter at dette i praksis betyr nedlegging av PPU i drama og teaterkommunikasjon og en svært redusert studentgruppe på PPU i formgivning, kunst og håndverk. Vi har ingen nøyaktig oversikt over kvalifikasjonene til søkerne fra 2012, men anslår at antall studenter på PPU i formgivning, kunst og håndverk i hvert fall ikke ville ha oversteget 10. På PPU i drama og teaterkommunikasjon snakker vi i beste fall om et par kvalifiserte søkere med det foreslåtte opptakskravet.

Som allerede påpekt er utkastet til rammeplanforskrift for PPU for trinn 8–13 i alt vesentlig rettet mot tradisjonelle allmenne fag. PPU med HiOAs spesielle innretninger (og PPU med fagdidaktikk i medier og kommunikasjon og naturbruk) bygger normalt på mer praktisk rettede utdanninger, estetiske utdanninger eller profesjonsutdanninger, og her er det som oftest ikke mulig å hente ut to skolerrelevante fag. En god søker fra Kunsthøgskolen med mastergrad vil ikke ha to skolerrelevante fag med minst 60 studiepoeng, men vil kunne undervise i ulike fag på studiespesialisering i formgivingsfag i videregående opplæring, dessuten i kunst og håndverk i grunnskolen.

Vi nevner samtidig at det ikke finnes noen nasjonal standard på utregning av C-krav. Hvis det fastsettes et C-krav, håper vi at en slik metode kan fastslås, slik at søkere blir behandlet likt ved alle lærestedene. Dette gjelder både om snittet skal vektas og ved omregning fra tidligere karakterskalaer.

En del av HiOAs studenter på de praktisk-pedagogiske utdanningene i drama og teaterkommunikasjon og i formgivning, kunst og håndverk har en mastergrad. Vi er enige i målsetningene om kvalitetsheving av norsk lærerutdanning, men å kreve mastergrad til opptak i PPU for de praktisk-estetiske fagene løser ikke dette. Som påpekt ser vi også betydelige utfordringer med å skulle kreve to skolerrelevante fag, hvorav ett må være på masternivå. Av våre PPU-studenter som har en mastergrad, er det få som har et annet fag på 60 studiepoeng i tillegg.

Høgskolen i Oslo og Akershus går derfor inn for at opptakskravene til praktisk-pedagogisk utdanning for de praktisk-estetiske fagene blir de samme som nåværende opptakskrav til praktisk-pedagogisk utdanning.